

✖ Zašto revitalizacija kulturne baštine? Zašto predavanja za javnost? Iako se Claustra može po svojoj važnosti svrstati uz bok Hadrijanovom zidu ili Dunavskom limesu, ovaj obrambeni sustav iz 2/3. i 4. st. mnogi ne poznaju.

A ne poznavanje onoga što nas okružuje dovodi do uništavanja istog umjesto do očuvanja i uključivanja u kulturne sadržaje, te korištenja u turističke svrhe. Danas smo svjedoci da najveći rimski građevinski i vojničko-obrambeni sustav na području današnje Hrvatske i Slovenije zbog neprepoznavanja u lokalnoj sredini se uništava s šumarstvom, poljoprivredom i urbanizacijom te s time nestaje zajednički identitet i zajednička krajobrazna vrijednost.

Naš današnji obilazak terena na području Jelenja doveo nas je do mjesta Čelo (toponim na obronku brda Jelenski vrh), u kojem je dr. Radmila Matejčić šestdesetih godina prošlog stoljeća naišla na ostatke Claustre, a koje istraživači nakon nje nisu uspjeli više pronaći. Mi smo ih pronašli, ali ti ostaci su znatno manji i slabije očuvani nego što su u Matejčićino doba bili. „Dobar dan, znate li možda da li je tu negdje rimski zid?“, „Ne, ma nema Vam tu nikakvih rimskih zidova“ odgovorio nam je zbunjeni gospodin čija kuća stoji na samom zidu Claustre. Ovaj razgovor najbolje ocrtava koliko lokalno stanovništvo zna o kulturnoj baštini koja ih okružuje. Izgrađenost sela u zadnjih šezdeset godina uzela su svoj danak, ali nije ono jedino koje ih ugrožava. Malo dalje na toponimu Jelenska rebar (također na brdu Jelenski vrh) gdje se obrambeni zid nastavlja kroz područje koju su nekad bili pašnjaci i poljoprivredne površine priroda uzima svoj danak. Nekad se je do zida moglo doći poljima, danas arheolozi da bi lakše došli do zida hodaju po putevima kojega su utabale divlje životinje ili si ga moraju sami napraviti. Šikara i drveće rastući uz sam zid s obje strane, a ponegdje i na njemu, podkopava ga i uništava. Prije šezdesetak godina to nije bio problem jer se je tu zbog bolje iskorištenosti terena za potrebe poljoprivrede i stočarstva teren čistio. Danas, opuštanjem tradicionalnih gospodarskih djelatnosti krajobraz ovog područja se mijenja i posljedično dijeluje negativno na sam zid. Uskoro će i ovaj dio zida biti toliko loše vidljiv i očuvan kao onaj u gustim šumama Gorskog kotra.

—
Provedba projekta Claustra omogućeno je djelomičnim financiranjem Europske unije u

okviru Europska teritorijalna suradnja (ETS) OP SI-HR te sufinanciranjem Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva kulture, kao i učešćem samih partnera Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Narodnog muzeja Slovenije i Inštituta Ivan Michler sa slovenske te Restauratorskog zavoda, Primorsko-goranske županije i Udruge Žmergo sa hrvatske strane.

Više o projektu Claustra - Kameni branici rimskoga imperija možete pročitati na [LINKu](#).